

مجله لیبرتی پینا کلو استار

شماره ۱

موضوع : ویژه نامه شب یلدای

فهرست

مقدمه صفحه ۱
آشنایی با یلدا صفحه ۲
خوراکی های شب یلدا صفحه ۳
نمادها و سنت ها صفحه ۴
شهر شناسی یلدا صفحه ۵
کشور شناسی یلدا صفحه ۶

تا یلدا با بینالکو استار

مقدمه

شب یلدا یکی از محدود جشن های باستانی ایران کهنه می باشد که هنوز که هنوزه پس از گذشت هزاران سال در شب آخر پاییز چه در ایران چه در کشورهای همسایه جشن گرفته می شود. یلدا بلند ترین شب سال می باشد، یلدا را می توان یک دقیقه بیشتر کنار هم بود، به قول قدیمی ترها می شود جوجه های آخر پاییز را شمرد و دور از همه همهمه ها یک شب را بلندتر و بیشتر در کنار بزرگترها، کوچکترها و خانواده جشن گرفت. یلدا از سال ۲۵۰ قبل از میلاد زمان داریوش بزرگ وارد تقویم ایران شد و طبق تحقیقات دانشمندان قبل از ۲۵۰ نیز جشن گرفته میشده است. شب یلدا در تمامی شهرهای ایران جشن گرفته می شود که با رسوم و نام های مختلفی بیان می شود.

بینالکو استار این جشن باستانی بزرگ را به تمامی ایرانیان عزیز تبریک می گوید و این ویژه نامه را به شما تقدیم می کند.

آشنایی با یلدا

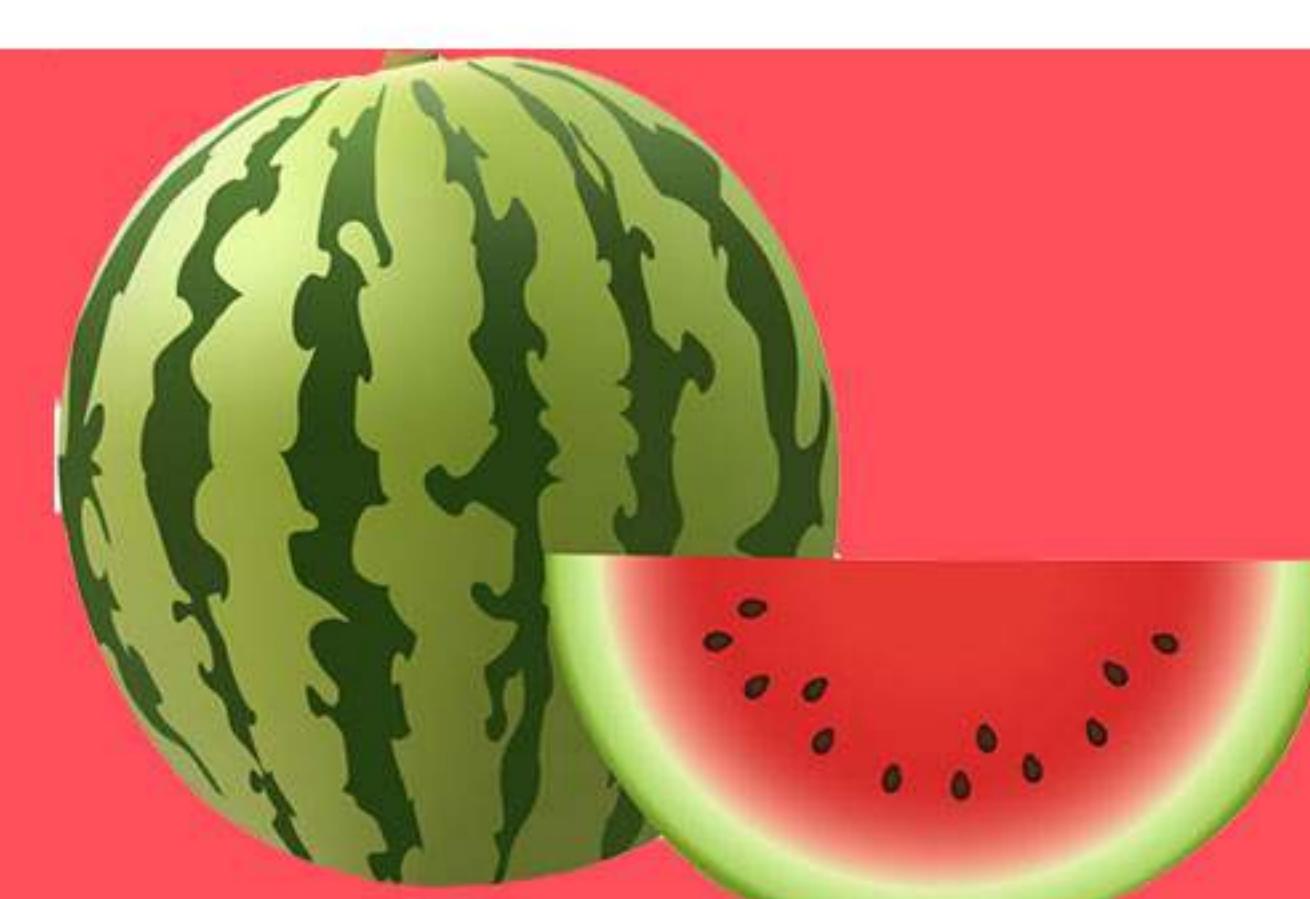
یلدا یا شب چله روز آخر پاییز می باشد. جشن بزرگ ملی باستانی ایران زمین را یلدا می گویند، بلند ترین شب سال و ورود به فصل پر بار زمستان را از زمان های دور و هزاران سال قبل در ایران جشن می گرفتند و بعد از گذشت این سال ها هنوز مردم با غرور به گذشته خود این چشن آریایی را در کنار هم جمع می شوند و یکی از بزرگترین جشن های ملی ایران را به شادی برگزار می کنند.

یلدا در بیشتر کشورهای همسایه که قبلا جزو ایران بوده اند جشن گرفته می شود. یلدا با نام ها و رسوم متعددی بین ایرانیان و بیشتر کشورها جشن گرفته می شود.

چله با هندوانه و انار بین ایرانیان معروف می باشد که به مرور زمان با توجه به تجمل گرایی موارد بیشتری از جمله آجیل با آن اضافه شده است با توجه به مدرنیته شب یلدا بسیار مجلل برگزار می شود ولی در زمان های دور تمامی خانواده کنار بزرگان جمع می شدن و با انار و هندوانه و بهترین شام در بین روزهای دیگر سال یلدا را جشن می گرفتن.

یلدا برگرفته از واژه سریانی به معنای زایش است و شب چله هم که مترادف شب یلداست از آن روست که چهل روز اول زمستان را چله بزرگ و بیست روز بعد از آن را چله کوچک نامیده اند. در آثار الباقيه بیرونی، از روز اول دی ماه، با عنوان خور نیز یاد شده است. در قانون مسعودی نسخه موزه بریتانیا در لندن، خره روز ثبت شده، اگرچه در برخی منابع دیگر «خرم روز» نامیده شده است.

یلدا بیانکو استار

در سال های گذشته به دلیل پافشاری ایرانی ها به جشن گرفتن یلدا به پیچیدن آوازه آن بین کشورهای دیگر بسیاری از هنرمندان ، سیاستمداران و کمپانی های خارجی یلدا را به ایرانیان تبریک می گویند به عنوان مثال گوگل فارسی شب یلدا بین لوگوی خود انار و هندوانه قرار می دهد و به ایرانیان یلدای بزرگ را تبریک می گوید. با توجه به پیشرفت تکنولوژی بسیاری از اپ ها و سایت ها به راحتی فروش های ویژه و مزایای استفاده با تخفیف برای هموطنان برگزار می کنند که باعث داغ تر شدن یلدا می شود.

شب چله را پس از نوروز می توان دومین جشن بزرگ در ایران نام برد یلدا مانند نوروز در تمامی شهرها جشن گرفته می شود و تمامی افراد خانواده را دور هم جمع می کند.

برای نیاکان ایرانی ها که به آئین مهر دلستگی داشتند، رنگ قرمز که نماد نور خورشیدبوده است گرامی بود. رنگ سرخ انار و هندوانه، و انتخاب سیب قرمز و سنجد در سفره شب یلدا چه بسا اشاره به همین موضوع است. شاهنامه خوانی از دیگر رسومی است که از دیرباز در میان ایران مرسوم بوده است و جز جدایی ناپذیر شب یلدا است. در مدارس نیز به مناسبت شب یلدا مراسم مختلفی برگزار می شود که شاهنامه خوانی، ساخت کاردستی، انشانویسی و اجرای سرود نیز جزو بخش اصلی سین این برنامه هاست.

خوراکی های شب یلدای

انار

هندوانه

آجبل

نماد ها و سنت ها

از محبوب ترین و معروف ترین نماد های شب چله می توان به انار و هندوانه اشاره کرد ، انار و هندوانه به دلیل سرخ بودن برای شب یلدا انتخاب شده اند ، سرخی در ایران باستان به معنی روشنایی در زندگی مرسوم بوده است. ایرانیان از زمان های دور مردمان امیدوار و سرزنش ای بودند و همیشه به جشن و پایکوبی اعتقاد ویژه ای داشته اند. آریایی ها در دنیا به شادترین آدما معروف بوده اند و از کوچک ترین اتفاق ها بزرگترین جشن ها را برپا می کردند و تقریبا در هر ماه بین سه تا شش جشن در تقویم رسمی خود داشتند.

شاهنامه و فال حافظ در یلدا توسط پیرترین فرد خانواده خوانده می شود. بزرگترین فرد خانواده در آخرین ساعات برگذاری یلدا شروع به شاهنامه خوانی می کند و پس از خواندن شاهنامه برای تمامی افراد خانواده به نوبت فال میگیرد و روزهای پس از یلدا را برای آنها به تصویر می کشند . شاید شما وقتی فال حافظ را می خوانید پیش خود بگویید چرا فال حافظ همیشه بهترین حالت یک زندگی را برای ما به ارمغان می آورد شاید به این دلیل باشد که در روزگاران قدیم ایرانیان در دنیا بهترین زندگی را داشتند و همیشه بهترین اتفاق ها برای آنها رقم می خورده است.

شهر شناسی بلدا

يلدا در بیشتر شهرها و روستاهای ایران به صورت یکسان جشن گرفته می شود ولی در چند شهر به نام ها و آیین های متفاوتی جشن گرفته می شود.

خراسان

در ادبیات خراسان واژه يلدا به کار برده نشده بلکه در تمام ادوار تاریخی تا آنجا که اسناد شفاهی و مکتوب وجود دارد شب چله یا چله نشینی بکار رفته. در این شب طولانی آیین ها و مراسم های خاصی وجود داشته که شاید در سایر مناطق ایران کمتر مرسوم بوده است به آن شب چراغانی یا شب چراغ می گفتند. از آنجا که هر میهمانی برای رفتن به شب نشینی، چراغی را همراه خود می برد و به دلیل فراوانی چراغ ها عبارت چهل چراغ که نشانه کثرت است بکار می بردند.

انار و هندوانه در اکثر مناطق رایج بوده است اما در خراسان بیشتر لبو یا چغندر پخته، شلغم پخته و پختیک یا لبوی خشک شده و شربت و شیرینی مرسوم بوده است.

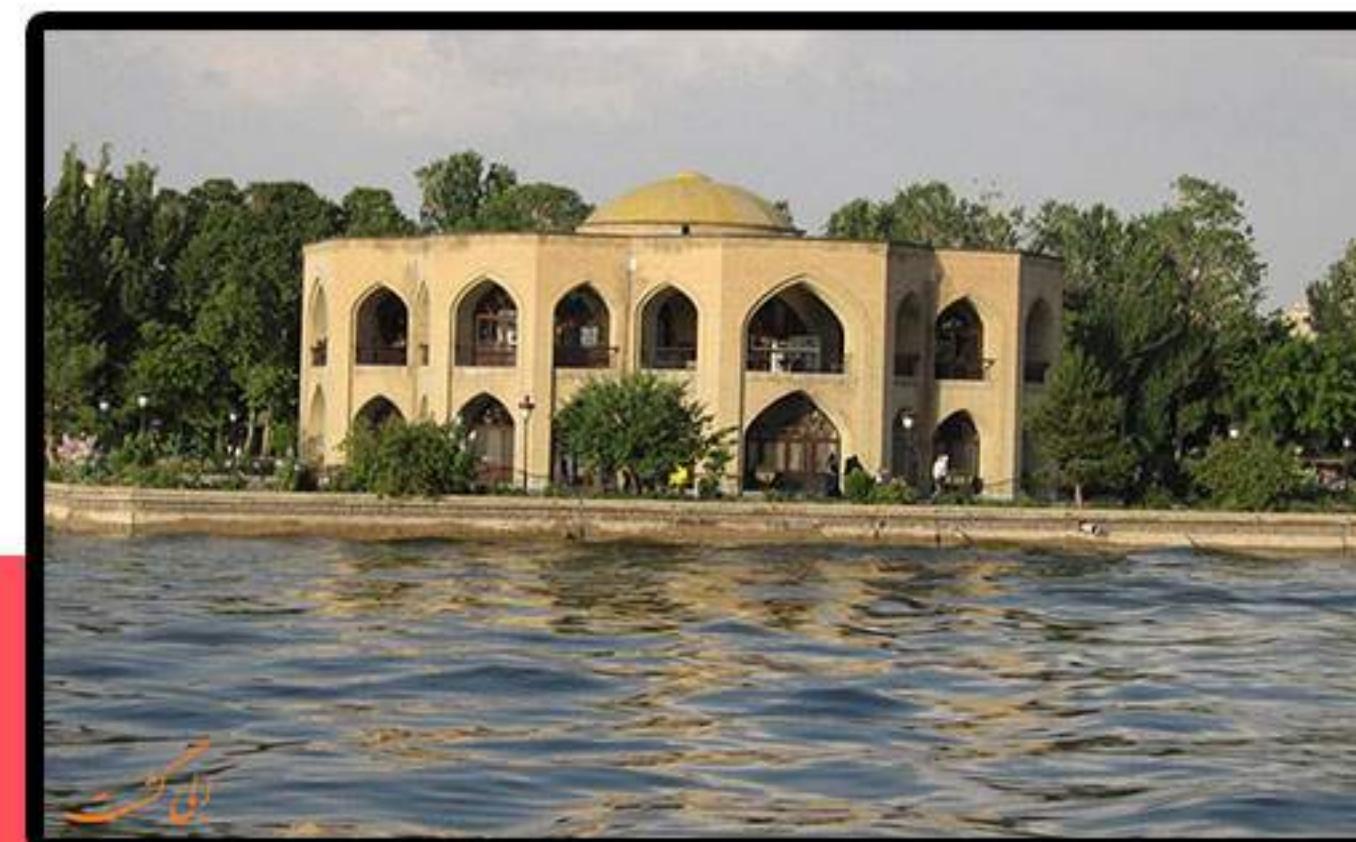
اصفهان

شب يلد در اصفهان هانند سایر مناطق ایران فامیل و بستگان به خانه پدر بزرگها یا صادر بزرگها می روند و دور هم پای گرسی جمع می شوند. صاحب خانه هم با آجیل و میوه از مهمنانها پذیرایی می کند آن ها تا پاسی از شب و گاهی تا نزدیک صبح می نشینند، شاهنامه می خوانند و فال حافظ می گیرند. بزرگترها داستان یا خاطره نقل می کنند. تازه دامادها با هدیه یا خوانچه به خانه عروس می روند. آجیل شب يلد، کشمش، گرد و بادام، قیسی، برگه زرد آلو یا برگه گلابی، جوز قند و انجیر و خرما است. میوه شب يلد هم انار، هندوانه، سیب، گلابی انباری است. همچنین نوشیدنی شب يلد بطور معمول چای و شربت و چنانچه برف باشد مخلوط برف و شیره انگور هستند. غذای شب چله چنانچه مقدور باشد پلو ماهی و در غیر اینصورت یکی از غذاهای محلی: مانند کوفته، گندی، دلمه، چرب و شیرین یا غیره است.

آذربایجان

در خطه شمال و آذربایجان رسم بر این است که در این شب خوانچه‌ای تزیین شده به خانه تازه عروس یا نامزد خانواده بفرستند. مردم آذربایجان در سینی خود هندوانه‌ها را تزیین می‌کنند و شال‌های گرمی را اطرافش می‌گذارند. در حالی که مردم شمال یک ماهی بزرگ را تزیین می‌کنند و به خانه عروس می‌برند.

کردستان

در کردستان نیز مانند سایر مناطق کوهستانی ایران این آیین تاریخ کهنی دارد که به همان نام قدیمیش شوچله خوانده می‌شود و در شهر سنندج مرکز استان کردستان از قدیم اکثر خانه‌ها غذای دلمه و نان سنگی برای پذیرایی از مهمان‌ها آماده می‌کنند و این به صورت سنتی در این شهر تبدیل شده است.

بوشهر

مردم استان بوشهر نیز همچون دیگر ایرانی‌ها، این آیین کهن را با رفتن به خانه بزرگ‌ترها می‌گذرانند. هندوانه در شب یلدا در بوشهر کاربرد زیادی دارد.

گلستان

در استان گلستان شب یلدا بسیار با اهمیت و گرامی داشته می‌شود. در این شب همه مردم به خانه پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها رفته و ضمن دورهم‌نشینی پیرامون کرسی و خواندن فال حافظ و فردوسی خوانی و نقل اندازی به خوردن تنقلات و میوه‌جات خصوصاً میوه‌های باغی و جنگلی از قبیل هندوانه، انار، لیمو و پرتقال، ولیک و کندس و شیرینی‌هایی مانند مت و کسک می‌پردازند و با خوردن و نوشیدن و شنیدن صحبت‌ها و داستان‌های بزرگ‌ترها، شب را به صبح می‌رسانند و معتقدند که صبح بعد از یلدا روز پیروزی خورشید بر سیاهی و تاریکی‌ها است.

فارس

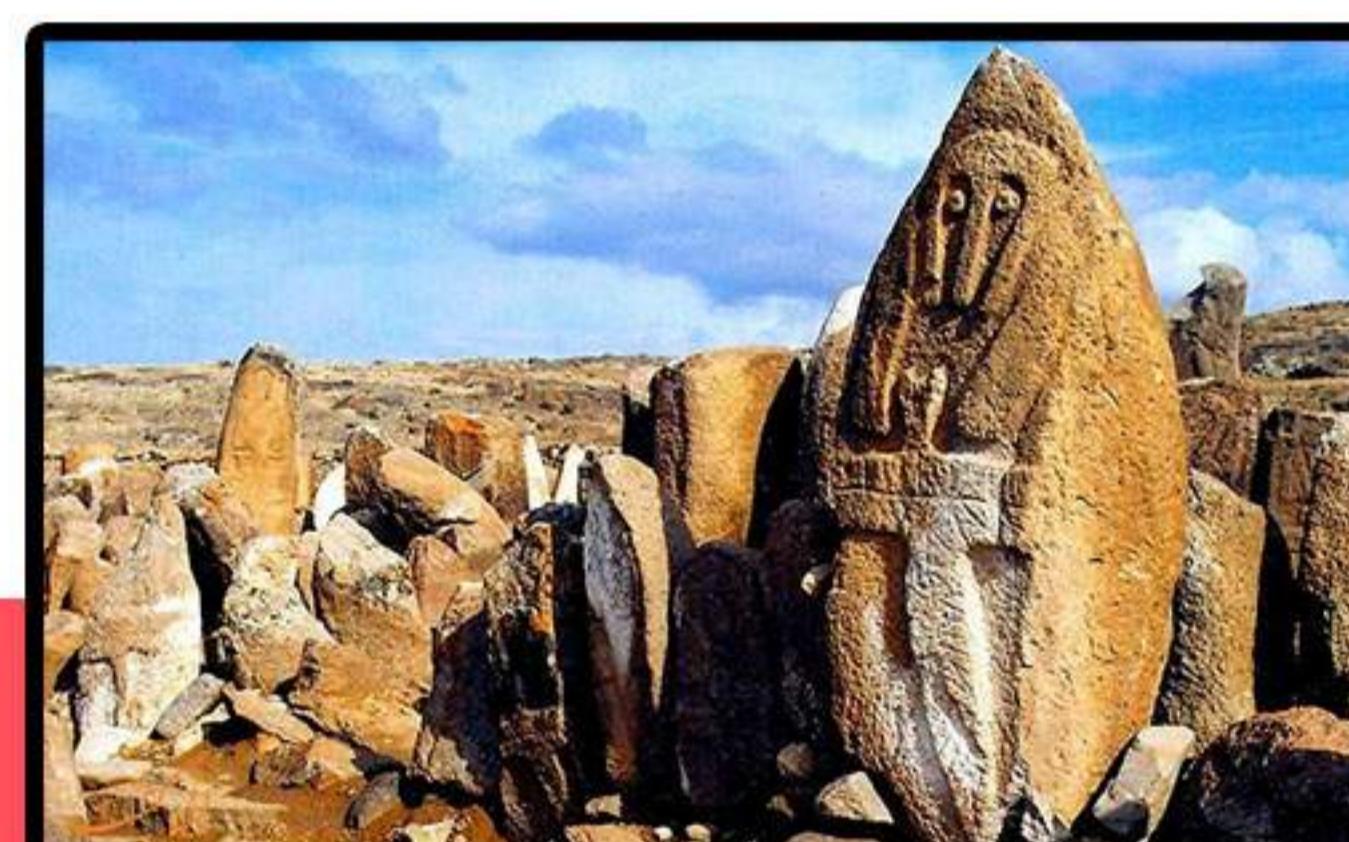
سفره مردم شیراز مثل سفره نوروز رنگین است. مرکبات و هندوانه برای سرد مزاجها و خرما و رنگینک برای گرم مزاجها موجود است. حافظخوانی جزو جدالشدنی مراسم این شب برای شیرازی‌هاست. البته خواندن حافظ در این شب نه تنها در شیراز مرسوم است، بلکه رسم کلی چلمنشینان شده است.

همدان

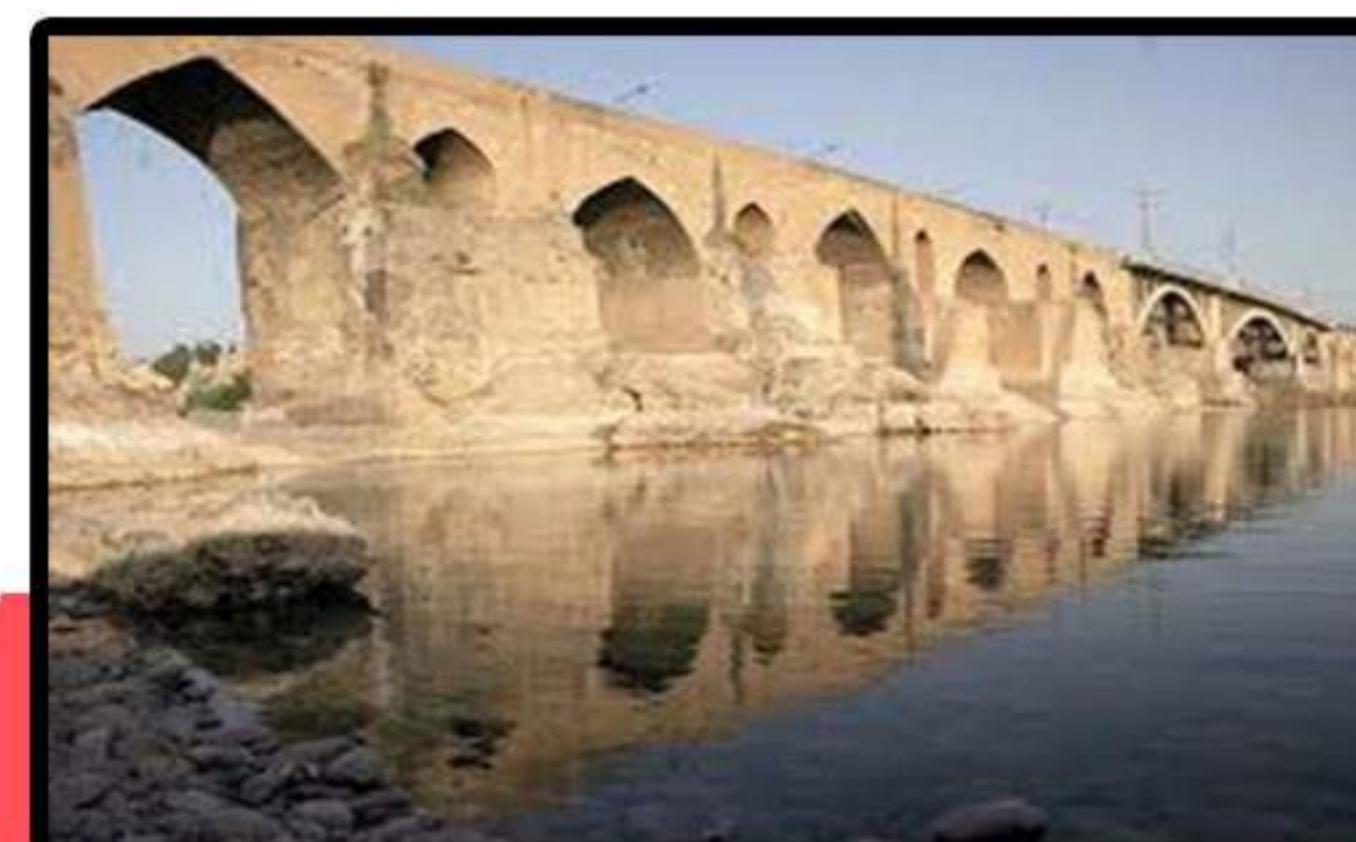
همدانی‌ها فالی می‌گیرند با نام فال سوزن. در گلپایگان قدیم هم شب یلدا این رسم بود. همه دور تا دور اتاق می‌نشینند و پیروزی به طور پیاپی شعر می‌خوانند. دختر بچه‌ای پس از اتمام هر شعر بر یک پارچه نبریده و آب ندیده سوزن می‌زنند و مهمان‌ها بنا به ترتیبی که نشسته‌اند شعرهای پیروز را فال خود می‌دانند. همچنین در مناطق دیگر همدان تنقلاتی که مناسب با آب و هوای آن منطقه است در این شب خورده می‌شود. در تویسرکان و ملایر، گردو و کشمکش و مویز نیز خورده می‌شود که از معمول‌ترین خوراکی‌های موجود در این شهرستانهاست. همچنین در آجین میوه و تنقلات برای دختری که نامزد شده از طرف خانواده داماد برده می‌شود و این از رسوم قدیم به جامانده است.

اردبیل

در اردبیل رسم است که خانواده‌ها شب یلدا دور هم جمع می‌شوند و تا پاسی از شب با هم شب نشینی می‌کنند. هندوانه، انار، پرتقال، تخمه، ماهی پلو و ... از جمله خوراکی‌هایی است که در استان اردبیل مرسوم هست، و در شب یلدا برای تازه عروس هندوانه تزئین می‌کنند و به همراه هدایای دیگر از طرف خانواده داماد فرستاده می‌شود.

خوزستان

مردم خوزستان تا سحر انتظار می‌کشند تا از قارون افسانه‌ای استقبال کنند. قارون در لباس هیزم‌شکن برای خانواده‌های فقیر تکه‌های چوب می‌آورد. این چوبها به طلا تبدیل می‌شوند و برای آن خانواده، ثروت و برکت به همراه می‌آورند. [نیازمند منبع] به خانه بزرگترها رفته و دور هم جمع شده به شوخی خنده گذرانده، آجیل هندوانه انار شیرینی و خرما و لبو و اش و شیرینی‌های مختلف از جمله خوراکی‌های این آیین کهن است.

گیلان

در گیلان هندوانه را حتماً فراهم می‌کنند و معتقدند که هر کس در شب چله هندوانه بخورد در تابستان احساس شنگی نمی‌کند و در زمستان سرما را حس نخواهد کرد. آوکونوسیکی دیگر از خوردنی‌هایی است که در این منطقه در شب یلدا رواج دارد و به روش خاصی تهیه می‌شود. در فصل پاییز، از گیل خام را در خمره می‌ریزند، خمره را پر از آب می‌کنند و گمی نمک هم به آن می‌افزایند و در خم را می‌بندند و در گوشه‌ای خارج از هوای گرم اتاق می‌گذارند.

از گیل سفت و خام، پس از مدتی پخته و آبدار و خوشمزه می‌شود. آوکونوس در اغلب خانه‌های گیلان تا بهار آینده یافت می‌شود و هر وقت هوس کنند از گیل تر و تازه و پخته و رسیده و خوشمزه را از خم بیرون می‌آورند و آن را با گلپر و نمک در سینه‌کش آفتاب می‌خورند. در گیلان در خانواده‌هایی که در همان سال پسرشان را داشتند یا نامزد کرده‌اند رسم است که طبقی برای خانواده نوعروس می‌فرستند. در این طبق میوه‌ها و خوراکی‌ها و تنقلات ویژه شب چله به زیبایی در اطراف آراسته می‌شود و در وسط طبق هم یک ماهی بزرگ تازه و خام همراه با تزیین سبزیجات قرار می‌گیرد که معتقدند باعث خیر و برکت و فراوانی روزی زوج جدید و همچنین سلامت و باروری نوعروس می‌گردد.

قزوین

مردم استان قزوین نیز، همچون دیگر هموطنان ایرانی، این آیین کهن را با رفتن به خانه بزرگ‌ترها می‌گذرانند. به عقیده بزرگ‌ترها، آوردن میوه‌های مختلف خشک و تر و میوه‌های سرخ‌فام، که به شبچره معروف است، همراه با خوراکی‌های دیگر شکون دارد و زمستان پربرکتی را نوید می‌دهد. در میهمانی شب یلدا، که همه دور هم جمع می‌شوند، مادر بزرگ‌ها نقش محوری داشتند. در گلپایگان، بهخصوص در بعضی مواقع که مادر بزرگ‌ها در آوردن تنقلات تأخیر می‌کنند، کوچک‌ترها شعر هر که نیارد شبچره انبارشو موش بچره سر می‌دهند. تا مادر بزرگ در آوردن شبچره تعجیل کند. در این شب، اغلب مردم قزوین با خوردن سبزی‌پلو با ماهی دودی و سپس هندوانه، انار، انواع تنقلات از جمله کشمش، گردو، تخمه، آجیل مشکل‌گشا و انجیر خشک، شبنشینی خود را به اولین صبح زمستانی گره می‌زنند. به عقیده مادر بزرگ‌های قزوینی، اگر در این شب ننه‌سرما گریه کند، باران می‌بارد؛ اگر پنهان‌های لحاف بیرون بریزد، برف می‌آید؛ و اگر گردنبند مرواریدش پاره شود، تگرگ می‌آید. یکی دیگر از آداب و رسوم شب یلدا، فرستادن خونچه چله از سوی داماد به عنوان هدیه زمستانی برای عروس است. در این خونچه، برای عروس پارچه، جواهر، کله‌قند و هفت نوع میوه مثل گلابی، هندوانه، خربزه، سیب و به با تزیینات خاصی فرستاده می‌شود.

لرستان و لکستان

شب چله در میان مردم مناطق لر و لر نشین دارای آداب و رسوم خاصی است و به آن شو اول قاره می‌گویند. شب نشینی، دید و بازدید اقوام، فال چهل سرو، فال حافظ، پختن غذاهای خاص این شب، دراز کردن شال یا چادری از پشت بام همسایه برای دریافت آجیل و میوه از سوی دیگر همسایگان و خواندن اشعاری به همین منظور از برنامه‌های ویژه شب یلدا در شهرهای مختلف این نواحی است. در این شب همچنین مردم با استفاده از گندم، شاهدانه، کنجد و گردو، تنقالاتی خاص تهیه می‌کنند و با جمع شدن افراد خانواده کنار هم از آن استفاده می‌کنند.

در لرستان شب چله گندم شیره هم می‌خورند که از این طریق گندم را در شیره می‌خیسانند و زردچوبه و نمک را با آن مخلوط می‌کنند سپس آن را روی ساج برشته می‌کنند و همراه بادام، گردو، کشمش، سیاه دانه و کنجد مخلوط می‌کنند.

در لرستان و لکستان شب چله، نوجوانان و جوانان با رفتن به پشت بام همسایه خود و دراز کردن شال، اشعار زیر را بلند بلند می‌خوانند و همسایه در شال آنها آجیل، شیرینی و میوه و گندم شاهدانه می‌گذارد.

امشب اول قاره، خیر د هونت بواره امشب اول یلدا یا اول زمستان است خیر از خانه ات ببارد.

نون و پنیر و شیره - کیخا هونت نعیرد نان و پنیر و شیره کدخد خانه ات نعیرد.

چی به علی کوشک بیاره چیزی بده علی کوچک یا بچه ات بیاورد...

صاحب خانه کمی آجیل گندم برشته با میوه و شیرینی در شال بچه‌ها می‌گذارد و بچه‌ها خمن بالا کشیدن شال و محتویاتش به عنوان تشكیر از صاحب خانه، تکرار می‌کنند.

امشب اول قاهره نون و پنیر و شیره کیخا هونت نعیرد سپس، شال را بر می‌دارند و به روی پشت بامهای دیگر می‌روند و دوباره ترانه فوق را می‌خوانند.

چه کشورهایی یلدا را جشن میگیرند؟

کشورهایی غیر از ایران هستند که شب یلدا را جشن می‌گیرند. این کشورها کشورهایی هستند که در زمان‌های گذشته جزو کشور ایران بوده اند، باید با آنها کمی آشنا شویم

پاکستان

پاکستانی‌ها از دیرباز یلدا را با دعا و نیایش می‌گذرانند. مردان در این شب به حمام زمستانی می‌روند اما حمام این شب با حمام‌های معمولی فرق دارد! این حمام باید ایستاده باشد و از صبح تا بعد از ظهر آخرین روز پاییز انجام شود. اما نکته جالب این حمام این است که مردان حتماً باید در هنگامی که روزی سرشار آب می‌ریزند یک تکه نان هم در دستشان باشند. بعد از حمام جشن شروع می‌شود، این جشن که با آتش بازی همراه است با یک شام خوشمزه ادامه پیدا می‌کند:

شکمچه بز

افغانستان

در افغانستان هم جشن یلدا تقریباً مثل ایران است مردم سفره مخصوص یلدا می‌چینند و آن را پر از میوه و آجیل‌های خوشمزه می‌کنند. دو میوه اصلی سفره انانار و هندوانه است که سرخی آن‌ها نمادی از سرخی خورشید است. مردم حتماً این شب را در کنار بزرگان خانواده می‌گذرانند و دورهمی‌های شادی دارند.

تاجیکستان

یلدای ایرانی با قدمت ۷ هزار ساله اش در کشورهای آسیایی میانه مثل تاجیکستان هم برگزار می شود. در این کشور و مخصوصا در تاجیکستان فارسی زبان مردم یلدا را با جمع شدن در دور سفره یلدا برگزار می کنند و از انار، هندوانه، آجیل و تنقلات برای پر کردن سفره استفاده می کنند. دیگر مراسم این شب پختن نان شیرینی های خوشمزد است که به شکل موجودات زنده هستند. تعدادی از مردم قدیمی در روستاهای این شب جدار پنجده ها را با پوستین پر می کنند، از سقف چرم آویزان می کنند و به محوطه حیاط گندم می پاشند. آن ها در این شب فال می گیرند تا اتفاقات سال آینده را پیشگویی کنند.

ژاپن

ژاپنی ها به شب یلدا «توئوجی» می گویند و آن را با سنت های خاصی می گذرانند. اول از همه حمام نارنج می گیرند تا برای این شب تمیز و مرتب باشند آن ها معتقدند با این کار انرژی های منفی از آن ها دور می شود و تا آخر زمستان هم سرما نمی خورند. خوردن میوه و سبزی هم بخش دیگری از جشن شب یلدای ژاپنی هاست.

اسکاتلند

در اسکاتلند برای شب یلدا مراسمی برگزار می شود که شبیه مراسم چهارشنبه سوری ما ایرانی است! همین که شب یلدا می شود یک نفر که حتما باید موهای سیاه و بلند داشته باشد برای گرفتن خوراکی های خوشمزه به جلوی در خانه همسایه ها می رود.

يلدا در كشورهای بولیوی، پرو، اکوادور و تمامی کشورهای آفریقا جشن گرفته می شود و نیز در بسیاری از شعر های ترکیه مردم به جشن و پایکوبی می پردازند.

بینالکو استار این مجله را برای برای اطلاعات بیشتر شما درباره این جشن باستانی بزرگ ایرانی تهیه کرده است . امیدواریم بعترین استفاده را از این مجله ببرید و برای دوستان و آشنايان خود ارسال نمایید.

تهیه شده در گروه مدیا و گرافیک
بینالکو استار

۱۳۹۷

TAK

TAK

تهییه شده در گروه مدیا
فروشگاه اینترنتی بینالکو استار

پایان

امqv - پاییز

binalcostar.com

